

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-75>

УДК 330.341.1(477)

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УМОВАХ КРИЗИ: АНАЛІЗ І ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

INNOVATIVE STRATEGIES FOR BUSINESS DEVELOPMENT IN CRISIS: ANALYSIS AND PRACTICAL IMPLEMENTATION IN UKRAINE

Орлова Наталія Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри,
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3018-8687>

Винник Тетяна Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8390-3613>

Побігун Сергій Андрійович

кандидат економічних наук, доцент кафедри,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2809-3312>

Orlova Nataliia

Odessa I.I.Mechnikov National University, Odessa, Ukraine

Vynnyk Tetiana

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

Pobihun Serhi

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine

У світі, де глобальні виклики й зміни технологій є новою реальністю, інноваційні стратегії для бізнесу стали життєвою необхідністю. Сучасні кризові обставини, такі як: пандемії, економічні зміни та геополітичні конфлікти, роблять інновації ключовим фактором виживання та розвитку. Підприємства, які не інвестують у новаторські рішення, ризикують залишитися відсталими та вразливими перед сучасними викликами. Технологічний прогрес надзвичайно швидкий, і він змінює бізнес-середовище, створюючи нові можливості та конкурентні загрози. Для підтримки конкурентоспроможності підприємства повинні постійно інвестувати в інновації та впроваджувати новітні технології. Під час написання статті застосовано такі методи дослідження, як статистичний, порівняльний і метод аналогії. Статтю присвячено вивченню інноваційних стратегій розвитку підприємств в умовах економічної кризи та їхньої практичної реалізації в Україні. Автори здійснили аналіз інноваційних стратегій, які допомагають підприємствам вижити й утримувати стійкі інноваційні позиції в умовах кризи. Першочергово проведено дослідження інноваційного потенціалу України з позиції міжнародних рейтингів, які формують місце нашої держави в глобальному просторі. Дослідження цих індексів допомагає підприємствам краще розуміти інноваційний потенціал країни й спрямовувати свої стратегії відповідно до реальних умов і можливостей держави. Вони надають об'єктивну оцінку інноваційного середовища й дають змогу ідентифікувати зони, які потребують інноваційного покращення. Це стає важливим інструментом для розробки й упровадження інноваційних стратегій підприємств, спрямованих на зміцнення їхньої позиції на ринку та забезпечення сталого розвитку. Актуальна світова статистика дала змогу зрозуміти, що наша держава потребує ефективних змін і впровадження інноваційних стратегій, які допоможуть досягти стійкої конкурентоспроможної позиції серед інших країн світу. Значущість такого аналізу полягає в тому, що він створює фундамент для розробки інноваційних стратегій підприємства будь-якої галузі. Стаття має на меті сприяти розумінню важливості інноваційного підходу до бізнесу в умовах кризи й надати практичні рекомендації для підприємств в Україні, які хочуть підвищити свою стійкість й ефективність в умовах кризи та постійної нестабільності.

Ключові слова: інновації, стратегії розвитку, шляхи реалізації, діджиталізація, конкурентоспроможність, кризові умови.

In the world where global and technological changes are the new reality, innovative business strategies have become an absolute necessity. Today's crisis circumstances, such as pandemics, economic changes and geopolitical conflicts, make innovation a key factor for survival and development. Businesses that do not invest in innovative solutions risk remaining behind and vulnerable to modern challenges. Technological progress is extremely rapid, and it is changing the business environment, creating new opportunities and competitive threats. To maintain competitiveness, enterprises must constantly invest in innovation and implement the latest technologies. During writing the article, such research methods as statistical, comparative, and the method of analogy were used. This article is devoted to the study of innovative strategies for the development of enterprises in the conditions of the economic crisis and their practical implementation in Ukraine. The authors analyzed innovative strategies that help enterprises to survive and maintain stable innovative positions in crisis conditions. First of all, a study of the innovative potential of Ukraine was carried out from the standpoint of international ratings, which shape the place of our state in the global space. The study of these indices helps enterprises to better understand the innovative potential of the country and direct their strategies in accordance with the real conditions and capabilities of the state. They provide an objective assessment of the innovation environment and allow identifying areas that need innovation improvement. It becomes an important tool for the development and implementation of innovative strategies of enterprises aimed at strengthening their position on the market and ensuring sustainable development. Current world statistics made it possible to gain an understanding that our state needs effective changes and the implementation of innovative strategies that will help to achieve a stable competitive position among other countries of the world. The significance of such an analysis is that it creates a foundation for the development of innovative strategies of an enterprise of any industry. The article aims to contribute to the understanding of the importance of an innovative approach to business in a crisis and to provide the practical recommendations for enterprises in Ukraine that wish to increase their resilience and efficiency in a crisis and constant instability.

Keywords: innovations, development strategies, ways of implementation, digitalization, competitiveness, crisis conditions.

Постановка проблеми. Актуальність теми безсумнівно виправдана в сучасних умовах, вона допомагає зрозуміти, як сучасні бізнес-компанії можуть використовувати інновації як інструмент для подолання труднощів і досягнення стійкого росту. У зв'язку зі складними економічними, соціальними й геополітичними викликами, з якими стикається наша держава, питання розвитку підприємництва й упровадження інноваційних підходів стають критичними. У таких умовах інноваційні стратегії є ключовим інструментом для виживання і розвитку підприємств. Важливість дослідження полягає в розумінні того, як інновації можуть допомогти бізнесу адаптуватися до змінних умов і зміцнити своє конкурентне положення. В Україні, де бізнес-середовище постійно змінюється, а вимоги до підприємств стають усе вищими, дослідження цієї теми є надзвичайно важливою. Проблематика дослідження полягає в тому, щоб визначити, які саме інноваційні стратегії є найбільш ефективними для бізнесу в умовах кризи в Україні. Це потребує докладного аналізу інноваційних підходів, їхньої відповідності сучасним реаліям, ідентифікації фінансових й організаційних перешкод, які стоять на шляху впровадження інновацій. Результати дослідження можуть бути основою для практичної реалізації інноваційних стратегій в українському бізнесі, сприяючи стійкому розвитку та підвищенню конкурентоспроможності підприємств у складних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Багато зусиль сучасних науковців направлено на дослідження інноваційних стратегій розвитку бізнесу. Праці, здебільшого, мають профільний характер, адже охоплюють аналіз стратегій підприємств різних напрямів. Так, Т. Лисюк [1] та І. Седікова [2] досліджували інноваційні стратегії підприємств готельно-ресторанної галузі; О. Прокопенко, О. Войтенко та інші [3] аналізували стратегії управління підприємствами, які провадять зовнішньоекономічну діяльність; М. Огієнко та інші [4] працювали над розробкою стратегій туристичних компаній; С. Макаренко [5] та Є. Бельтюков [6] досліджували інноваційне управління промислових організацій; М. Диха [7] та І. Людвік [8] досліджували інноваційний потенціал держави загалом на основі міжнародних рейтингів.

Різноманітність наукових напрямів підкреслює актуальність і важливість обраної тематики. В умовах реалій сьогодення інноваційні стратегії мають урахувувати сучасні кризи, які неабияк впливають на розвиток бізнесу будь-якої галузі, чого, на жаль, бракує серед наявних досліджень. Результати, отримані під час написання цієї статті, урахувуватимуть насамперед сучасні виклики й загрози, напрацьований науковий досвід і перспективи майбутнього.

Постановка завдання. Аналіз інноваційних стратегій розвитку бізнесу в умовах кризи та їх практична реалізація в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні здатність створювати й успішно впроваджувати інновації стає важливою умовою для досягнення високих темпів економічного росту. Щоб визначити стратегії інноваційного розвитку підприємств важливо проаналізувати стан інновацій на державному рівні. Такий аналіз є також важливим кроком для створення ефективних стратегій, адже дасть змогу країні краще розуміти свої поточні можливості, прогнозувати майбутні тенденції, підвищити конкурентоспроможність держави та підприємств зокрема.

Протягом останніх десятиріч рівень інноваційної діяльності став важливим критерієм для оцінки ефективності національної інноваційної політики для багатьох країн світу. Під час оцінки й вибору інструментів регулювання інноваційного розвитку національної економіки необхідно створити систему показників, які б характеризували цей процес. Мікроекономічний аналіз інновацій бізнес-компаній починається з макроекономічного, де важливо проаналізувати стан інноваційного потенціалу України як такого, який дозволить визначити готовність бізнесу до впровадження стратегій розвитку інноваційного середовища в кризових умовах. Дослідження інноваційного клімату є підґрунтям для формування ефективних стратегій та шляхів їх реалізації.

Для визначення готовності держави та бізнесу до інноваційних змін на світовому й

європейському рівнях використовують різні методи й обчислюють відповідні індекси. Серед найпоширеніших індексів можна виділити такі:

– *Глобальний індекс інновацій* (The Global Innovation Index – GII): дає змогу оцінити інноваційний потенціал країни на світовому рівні й ураховує різні аспекти інноваційної діяльності. Глобальний індекс інновацій, розроблений Всесвітнім економічним форумом, визначається комплексним набором показників, що охоплюють такі сфери, як: наукові дослідження, технологічний розвиток, готовність до інновацій та інфраструктуру. Цей індекс дозволяє країнам спостерігати за своїми здобутками в інноваційних сферах, а також порівнювати їх з іншими державами, з'ясовуючи своє місце у світовому рейтингу інновацій. За даними Global Innovation Index 2023 року, Україна посіла 55 місце серед 132 країн світу, а її індекс становить 32,8 (рис. 1).

Лідерами в цьому рейтингу стали: Швейцарія, Швеція, США, Велика Британія, Сінгапур, Фінляндія, Нідерланди, Німеччина, Данія та Республіка Корея. Україна, яка опинилася на 55-й сходинці, покращила свою позицію у 2023 році порівняно з минулим роком, коли займала 57 місце.

– *Європейське інноваційне табло* (European Innovation Scoreboard – EIS): спеціалізується на оцінці інноваційного потенціалу країн у Європейському Союзі (далі – ЄС),

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

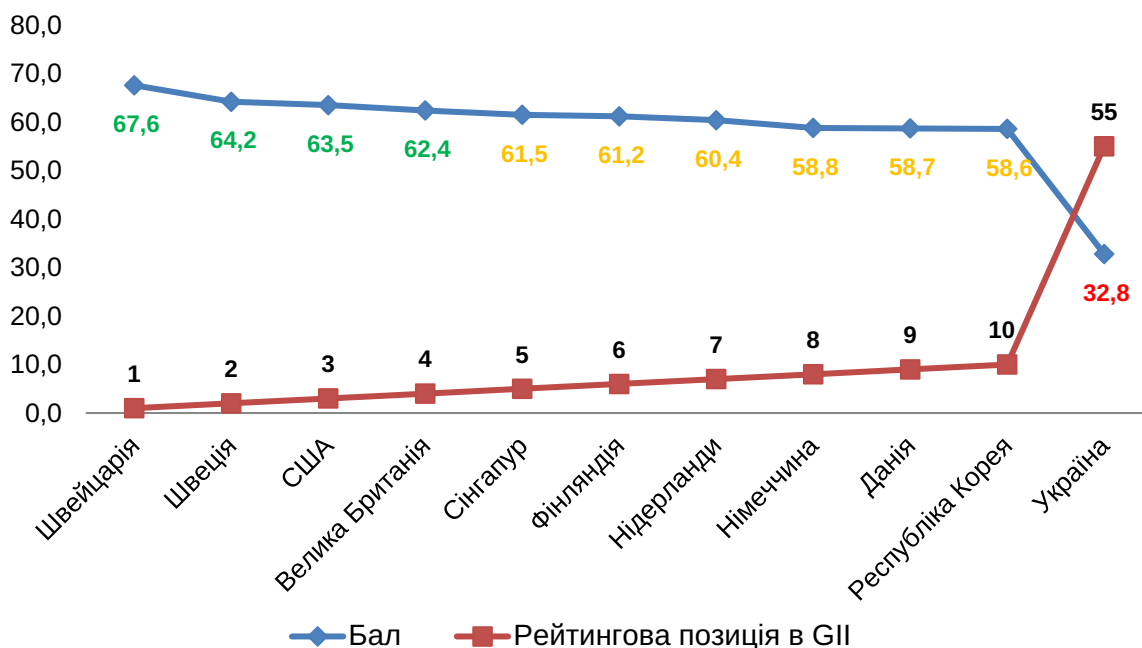

Рис. 1. 10 держав-лідерів та Україна в рейтингу Global Innovation Index 2023

Джерело: складено авторами за даними Global Innovation Index 2023 [9]

допомагаючи визначити їхню готовність до інноваційних змін. У ЄС регулярно проводиться Європейське інноваційне обстеження, за результатами якого створюється «Інноваційне табло Євросоюзу» (ІТЄ) та розраховується Європейський інноваційний індекс. Європейське інноваційне табло, розроблене Європейською комісією, надає інформацію щодо інноваційних досягнень, ресурсів і структур. Воно допомагає визначити сильні й слабкі сторони інноваційного потенціалу ЄС та сприяє розвитку спільних стратегій для подолання викликів і підвищення конкурентоспроможності окремих країн. Представимо результати дослідження показників України за період із 2016–2023 роки (табл. 1).

За даними отриманих показників простежується значне зростання витрат на венчурний капітал й експорт наукових послуг, які компенсовано відносно значним скороченням зайнятості в наукомістких видах діяльності та експортом середньої та високотехнологічної продукції. Зведений інноваційний індекс України в European innovation scoreboard 2023 становить 31%, що є низьким за вимірами Євросоюзу. Даний показник розраховується у відсотковому співвідношенні і показує позицію країни серед усіх країн Європи. Негативний вплив на його розрахунок мали деякі показники цього аналізу, які не розраховувалися в Україні, та їх значення, відповідно, дорівнювало нуль. Серед них: населення з вищою освітою, навчання впродовж життя,

діджиталізація, люди з базовими загальними цифровими навичками, витрати на інновації на одного працівника, працевлаштування на інноваційних підприємствах тощо. Під час аналізу окремих компонентів визначено, що Україна має достатній потенціал для подальшого розвитку інноваційної сфери, попри немає такої кризи «складної» економічну кризу.

В інноваційному табло ЄС, що враховує дані щодо держав Європейського співтовариства, країн-кандидатів на вступ до ЄС й інших країн, Україну у 2023 році включено до категорії «Інноваторів, що формуються» (Emerging Innovator). Це найнижча категорія, до якої належать усі країни з відносними показниками у 2023 році нижче 70% від середнього в ЄС. Наша держава опинилася в цьому ряду поруч із такими країнами, як: Албанія, Боснія і Герцеговина та Румунія і, на жаль, посіла останнє місце за показником загального інноваційного індексу (рис. 2).

Звичайно, у зв'язку з війною наша держава посіла останню сходинку. Не зважаючи на це, Україна намагається посилити свої інноваційні позиції попри просторове розташування країни, розмір території, наявність або відсутність, обмеженість природних ресурсів, кількість населення. й економічну кризу. Адже наша країна має все для цього: вигідне географічне розташування, ємний ринок, наявність глибокої та всебічної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а також високий рівень розвитку людського потенціалу.

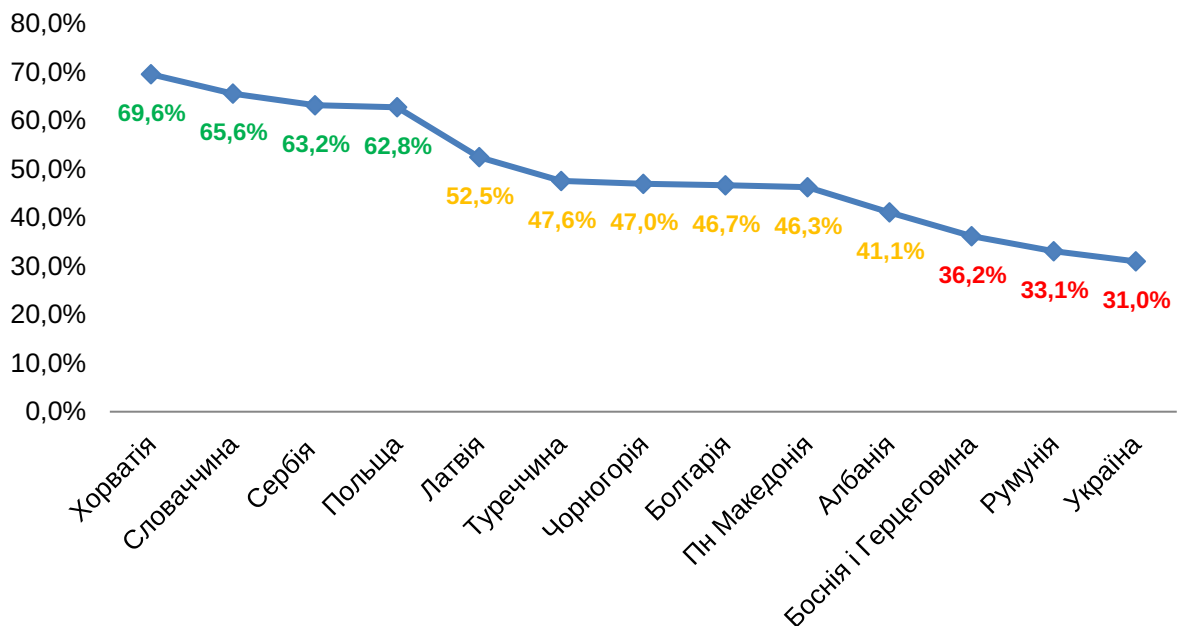

Рис. 2. Зведений інноваційний індекс за групою країн «Emerging Innovator» у 2023 році

Джерело: складено авторами за даними European innovation scoreboard 2023 [10]

Таблиця 1

Показники України в ІТЕ за період із 2016–2023 рр.

Показник	Продуктивність відносно ЄС у 2023 році, %	Зміна продуктивності протягом 2016–2023 рр., %	Зміна продуктивності протягом 2022–2023 рр., %
Зведений інноваційний індекс	31,0	-0,7	-0,7
Людські ресурси	34,9	-11,0	0,0
Випускники докторантури	33,1	-8,5	0,0
Привабливі дослідницькі системи	17,5	4,2	1,7
Міжнародні наукові публікації	6,2	7,0	-0,7
Найбільш цитовані публікації	15,6	6,8	3,4
Іноземні докторанти	34,8	-4,6	0,0
Фінансування та підтримка	31,2	5,7	1,5
Витрати на НДДКР у державному секторі	11,8	-14,2	0,0
Венчурні витрати	53,6	45,0	4,7
Державна підтримка бізнесу НДДКР	24,9	-8,4	0,0
Інвестиції комерційного сектору	31,7	-3,5	0,1
Витрати на НДДКР у бізнес-секторі	15,7	-7,0	0,0
Витрати на інновації, не пов'язані з дослідженнями та розробками	53,6	0,2	0,2
Використання інформаційних технологій	22,1	-3,7	0,0
Підприємства, що надають навчання ІКТ	21,8	-3,8	0,0
Новатори	0,0	-7,1	-7,1
Продуктові новатори (МСП)	0,0	-6,9	-6,9
Зв'язки	21,0	4,5	-0,8
Інноваційні МСП, які співпрацюють з іншими	31,3	0,0	0,0
Державно-приватні спільні публікації	13,4	15,4	-2,8
Інтелектуальні активи	17,3	1,5	-1,4
Заявки на патент РСТ	29,4	-4,8	-4,9
Заявки на торгові марки	16,5	15,1	3,0
Дизайн додатків	0,7	-1,3	-0,4
Вплив на зайнятість	72,8	-25,8	0,0
Зайнятість у науковій діяльності	80,7	-26,5	0,0
Вплив на продажі	38,3	5,6	-1,8
Експорт середніх і високотехнологічних товарів	13,4	-18,8	-14,4
Експорт наукових послуг	105,6	37,6	9,5
Реалізація інноваційної продукції	3,1	3,4	3,4
Екологічна стійкість	76,7	-10,5	-3,0
Екологічні технології	87,8	-10,0	-2,9

Джерело: складено авторами на основі European innovation scoreboard 2023 [10]

Таблиця 2

Інноваційні стратегії розвитку бізнесу в умовах кризи та їх практична реалізація в Україні

Фокус дослідження	Інноваційна стратегія	Практична реалізація
Фокус на основі бізнесу	Стратегія розробки "бізнес-ядра»	Інтенсивна цифрова трансформація, перетворення бізнесу в онлайн-платформу, де продукти та послуги надаються через цифрові канали. Це дозволить мінімізувати фізичний контакт та забезпечити більшу гнучкість у реагуванні на зміни.
Фокус на методах аналізу	Стратегія використання штучного інтелекту і машинного навчання	Розробка інтелектуальних аналітичних систем, які автоматично аналізують дані для виявлення тенденцій і зрозуміння клієнтських потреб. Використання ботів для автоматизації клієнтського обслуговування та підтримки.
Фокус на каналах збуту	Стратегія впровадження блокчейн-технологій	Створення децентралізованих платформ для здійснення безпечних фінансових транзакцій без посередників. Використання блокчейну для створення відкритого реєстру логістичних операцій, що підвищує довіру в ланцюжку постачання.
Фокус на якості продукції	Стратегія розвитку продуктів і послуг	Створення екологічно чистих продуктів і упаковки, що зменшують негативний вплив на навколишнє середовище.
Фокус на інтеграції бізнесу	Стратегія створення платформи або екосистеми	Розробка централізованої платформи, яка об'єднує місцевих підприємців і споживачів для обміну ресурсами та послугами. Розширення бізнесу, запропонувавши API для інтеграції сторонніх розробників та створення додатків
Фокус на AR та VR	Стратегія створення продуктів з використанням розширеної реальності (AR) та віртуальної реальності (VR)	Створення AR-додатків для магазинів, які дозволяють клієнтам випробувати товари віртуально перед покупкою. Розробка VR-просторів для навчання та навігації в складних середовищах
Фокус на smart-рішеннях	Стратегія впровадження технологій Інтернету речей (IoT)	Створення "розумних" пристроїв для дому, які можуть взаємодіяти зі смартфонами та іншими пристроями. Використання IoT для моніторингу стану машин та обладнання у виробництві.
Фокус на довкіллі	Стратегія «зеленої реконструкції»	Виробництво сонячних панелей та вітряних турбін для виробництва чистої енергії. Розробка технологій збереження енергії та ефективного використання ресурсів.
Фокус на екології	Стратегія використання генетичної інженерії та біотехнологій	Розробка генетично змінених рослин для підвищення врожайності та стійкості до шкідників. Використання біотехнологій для створення нових видів продуктів.
Фокус на соціумі	Стратегія «соціальний прорив»	Створення онлайн-спільнот для обміну ідеями та розв'язанням соціальних проблем. Розробка платформи для залучення добровольців та пожертв для благодійних організацій.

Джерело: узагальнено авторами на основі аналізу [1–10]

Отже, аналіз рейтингового місця України у світовому масштабі є важливим етапом для дослідження й оцінки інноваційного потенціалу країни й, зокрема, окремих підприємств. Ці індекси є комплексними інструментами, які допомагають країнам визначити свої можливості й виклики в інноваційній сфері. Вони створюють можливість для стратегічного планування і прийняття ефективних рішень щодо розвитку інноваційного потенціалу, що зі свого боку сприяє підвищенню конкурентоспроможності та стійкості національної і регіональної економіки в умовах глобальної конкуренції.

Аналіз рейтингового місця України у світовому масштабі – це важливий крок у дослідженні загальної конкурентоспроможності держави та інноваційного потенціалу підприємств. Інновації включають в себе новаторські ідеї, технології та підходи, які допомагають підприємствам зміцнювати свою конкурентоспроможність і розвивати нові ринки.

Аналіз інновацій на рівні держави є підґрунтям та основою для розробки інноваційних стратегій на рівні підприємств. Так, інновації підприємств великою мірою визначаються національною політикою, науковим потенціалом, інфраструктурою та іншими факторами держави. Аналіз інноваційного потенціалу держави дозволяє визначити сильні та слабкі сторони, визначити можливості для розвитку конкретних секторів та галузей, а також зрозуміти, яким чином держава підтримує інновації, включаючи фінансування досліджень.

На основі цього аналізу підприємства можуть створити свої власні інноваційні стратегії, орієнтуючись на можливості, які надає держава та на глобальні інноваційні тенденції. Вони можуть взяти до уваги наявний науковий потенціал для співпраці з дослідницькими установами, використовувати національні програми підтримки стартапів та інноваційних проектів, і розвивати нові продукти та послуги, що відповідають національним та міжнародним потребам.

Загалом комплексний аналіз інновацій на макро- та мікрорівнях є передумовою інтеграції глобальних інноваційних підходів та можливостей національного розвитку, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємств та збільшенню їх конкурентоспроможності (табл. 2).

Запропоновані стратегії спрямовано на забезпечення виживання і стійкості підприємств в умовах нестабільності, а також на розвиток їхнього інноваційного потенціалу для подолання труднощів і виходу на нові ринки після завершення кризових явищ. Підприємства повинні приділити особливу увагу ризикам і змінам у бізнес-середовищі. Для успішної реалізації інноваційних стратегій ключовим є системний підхід і неперервний моніторинг результатів. Бізнес-середовище має також створювати інноваційні команди й надавати їм відповідні ресурси й підтримку. Це допоможе досягати сталого росту й відзначати успіхи в інноваціях на світовій арені.

Висновки. На основі проведеного аналізу України в міжнародних рейтингах (глобальному індексу інновацій та європейському інноваційному табло) можна зробити висновок, що стан інноваційного розвитку нашої держави є критичною компонентою її конкурентоспроможності й стійкості до глобальних викликів, таких як постковідна економіка (світова постковідна економіка) й війна. Дослідження стану інноваційного розвитку держави свідчить про важливість розробки інноваційних стратегій розвитку підприємств і впровадження шляхів їх практичної реалізації. Зазначені стратегії орієнтовані на сучасні виклики й проблеми, ураховують економічний стан держави та її готовність до впровадження інновацій. Результати досліджень можуть бути корисними для прийняття обґрунтованих рішень і визначення пріоритетних напрямів розвитку, як на макро-, так і на мікрорівнях, які сприятимуть покращенню інноваційного потенціалу загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лисюк Т., Терещук О., Пасічник, М. Інноваційні технології у готельно-ресторанному господарстві. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40.
2. Седікова І., Асауленко Н., Кульбаченко В. Методика вибору інноваційної стратегії підприємств ресторанного бізнесу. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. № 13. С. 210–219.
3. Прокопенко О., Войтенко О., Костирко Д., Казаков В. Інноваційні стратегії розвитку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на міжнародному ринку. *Академічні візії*. 2023. № 16.
4. Огієнко М., Огієнко А., Саркісян Г., Любаров Ю. Формування інноваційної стратегії розвитку туристичного бізнесу в регіоні. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2020. № 4. Т2. С. 62–78.

5. Макаренко С. Особливості аналітичної оцінки вибору стратегії розвитку промислового підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. № 58. С. 28–32.
6. Бельтюков Є, Ткачук Т. Теоретичні основи формування стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2020. № 4. С. 36–40.
7. Диха М., Диха В. Рівень інноваційності розвитку України в глобальному вимірі та окреслення його перспектив. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. № 2. С. 5–15.
8. Людвік І. Інноваційний розвиток України в умовах глобалізації економічного простору. *Держава та регіони Серія: Економіка та підприємництво*. 2022. № 2 (125). С. 36–40.
9. Global Innovation Index 2023. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/ (дата звернення 31.10.2023).
10. European Innovation Scoreboard 2023. Country profile – Ukraine. URL: https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2023/ec_rtd_eis-country-profile-ua.pdf (дата звернення: 31.10.2023).

REFERENCES:

1. Lysiuk, T., Tereshchuk, O., Pasichnyk, M. (2022). Innovatsiini tekhnolohii u hotelno-restorannomu hospodarstvi [Innovative technologies in the hotel and restaurant business]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (40). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-11>
2. Sedikova, I., Asaulenko, N., & Kulbachenko, V. (2022). Metodyka vybru innovatsiinoi stratehii pidpriemstv restorannoho biznesu [Methodology for selecting the innovative strategy of restaurant business enterprises]. *Nauka i tekhnika sohodni – Science and technology today*, vol. (13), pp. 210–219. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-13\(13\)-210-219](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-13(13)-210-219)
3. Prokopenko, O., Voytenko, O., Kostyrko, D., & Kazakov, V. (2023). Innovatsiini stratehii rozvytku subiektiv zovnishnoekonomichnoi diialnosti na mizhnarodnomu rynku [Innovative strategies for the development of subjects of foreign economic activity on the international market]. *Akademichni vizii – Academic visions*, vol. (16). DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7595115>
4. Ohiienko, M., Ohiienko, A., Sarkisyan, A., & Lyubarov, Yu. (2020). Formuvannia innovatsiinoi stratehii rozvytku turystychnoho biznesu v rehioni [Formation of innovative strategy for tourist business development in the region]. *Visnyk KhNAU. Serii: Ekonomichni nauky – HNAU Bulletin. Series: Economic sciences*, vol. (4/2), pp. 62–78. DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2020-4-2-62>
5. Makarenko, S. (2020). Osoblyvosti analitychnoi otsinky vyboru stratehii rozvytku promyslovoho pidpriemstva [Features of analytical evaluation of choice of industrial enterprise development strategy]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, vol. (58), pp. 28–32. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.58-25>
6. Belyukov, Y., & Tkachuk, T. (2020). Teoretychni osnovy formuvannia stratehii innovatsiinoho rozvytku promyslovoho pidpriemstva [Theoretical fundamentals of formation of strategy of innovative development of industrial enterprise]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Series: Economic Sciences*, vol. (4), pp. 36–40. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4-6>
7. Dykha, M., & Dykha, V. (2023). Riven innovatsiinosti rozvytku Ukrainy v hlobalnomu vymiri ta okreslenia yoho perspektiv [The level of innovation of Ukraine's development in the global dimension and outlining its prospects]. *Kyivskiy ekonomichnyi naukovi zhurnal – Kyiv Economic Scientific Journal*, vol. (2), pp. 5–15. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-2-1>
8. Liudvik, I. (2023). Innovatsiinyi rozvytok Ukrainy v umovakh hlobalizatsii ekonomichnoho prostoru [Innovative development of Ukraine in the context of globalization of the economic space]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and regions. Series: Economy and entrepreneurship*, vol. 2 (125), pp. 36–40. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-2-6>
9. Global Innovation Index 2023. Available at: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/ (accessed October 31, 2023).
10. European Innovation Scoreboard 2023. Country profile – Ukraine. Available at: https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2023/ec_rtd_eis-country-profile-ua.pdf (accessed October 31, 2023).